

Vergaderjaar 2020–2021

31 289

Voortgezet Onderwijs

Nr. 442

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BASIS- EN VOORTGEZET ONDERWIJS EN MEDIA

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 februari 2021

Op 16 december heb ik uw Kamer geïnformeerd over het besluit eindexamens voortgezet onderwijs 2021 (Kamerstuk 31 289, nr. 4377). De veranderde omstandigheden, met name de herinvoering van de anderhalve meterregel in het onderwijs, geven aanleiding om dit besluit aan te vullen. Daarom mogen eindexamenleerlingen die anders net gezakt zouden zijn dit jaar het eindresultaat van één vak (niet zijnde een kernvak) wegstrepen als zij daarmee kunnen slagen voor het diploma. Daarnaast zetten we stevig in op extra ondersteuning van examenleerlingen in de komende periode en op een warme overdracht naar het vervolgonderwijs. Deze aanvullende maatregelen komen bovenop de eerder aangekondigde maatregelen dat leerlingen hun examens dit jaar mogen spreiden over twee volledige tijdvakken en een extra centraal examen kunnen herkansen. Voor de uitvoering van dit hele maatregelenpakket trekken wij een bedrag van 85 miljoen euro uit. In deze brief informeer ik u, mede namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, over de aanvullingen op het besluit.

Sinds het besluit van 16 december hebben leerlingen, docenten, schoolleiders en anderen hun zorgen geuit over de doorgang van het centraal eindexamen in 2021. Waar sommigen pleitten voor het compleet schrappen van de centrale examens dit jaar, waren andere juist fervent voorstander van het door laten gaan van het volledige eindexamen.

Onder deze uiteenlopende opvattingen zaten diverse zorgen, waaronder de zorg of leerlingen zich onder de huidige omstandigheden wel goed hebben kunnen voorbereiden op hun examens. Ik neem deze zorgen zeer serieus, temeer omdat ik besef dat de herinvoering van de anderhalve meterregel impact heeft op het fysieke lesaanbod van scholen.

Tegelijkertijd is er de zorg voor een goede overstap van leerlingen naar het vervolgonderwijs, zonder teveel deficiënties of achterstanden, zodat zij een succesvolle studieloopbaan tegemoet gaan. Om recht te doen aan deze uiteenlopende opvattingen en zorgen heb ik in de afgelopen weken een aantal opties verkend en die met de belanghebbenden besproken. De in deze brief geschetste aanvulling op zowel regelgeving als onder-

steuning biedt, samen met de eerder genomen maatregelen, de juiste balans tussen aan de ene kant het garanderen van een volwaardig diploma voor goede doorstroom naar het vervolgonderwijs, en aan de andere kant de noodzaak om leerlingen meer ondersteuning en ruimte te bieden dit diploma te halen.

Eén vak wegstrepen om te kunnen slagen

In aanvulling op de in december aangekondigde maatregelen krijgen leerlingen de mogelijkheid om na het afleggen van het volledige eindexamen het eindresultaat van één vak weg te strepen dit jaar, niet zijnde een kernvak, als zij daardoor alsnog kunnen slagen.¹ Het eindresultaat voor dit vak telt dan niet mee in de uitslagbepaling, zoals de berekening van de 5,5 regel, of het aantal toegestane onvoldoendes. De resultaten van het weggestreepte vak worden wel vermeld op de cijferlijst zodat het totale vakkenpakket en de behaalde resultaten van de leerling inzichtelijk blijven. Met dit diploma kan een leerling, net als andere jaren, doorstromen naar het vervolgonderwijs. Leerlingen krijgen hiermee namelijk een volwaardig diploma, waaraan het vervolgonderwijs dan ook geen aanvullende toelatingsconsequenties kan verbinden. Leerlingen ronden voor al hun vakken het gehele school- en centraal examen af, waarmee zij alle benodigde stof hebben aangeboden gekregen, geleerd en afgesloten.

Extra ondersteuning voor examenleerlingen

In dit uitdagende jaar willen we leerlingen zo goed mogelijk helpen in het voorbereiden op het eindexamen en het maken van de overstap naar het vervolgonderwijs of bij de volgende stap binnen het vo. Het belangrijkste element daarin is goed onderwijs en goede begeleiding van de leerling. Daarom maken we extra middelen vrij om in de komende maanden in te zetten op extra ondersteuning van examenleerlingen. Bijvoorbeeld voor de vormgeving van (individuele) ondersteuning van examenleerlingen via de scholen, zoals de inzet van studenten uit het hoger onderwijs. Scholen met achterstandsleerlingen kunnen hiervoor meer budget krijgen. Binnen het eerder genoemde totaalbedrag van 85 miljoen euro trekken we hiervoor een bedrag van 37 miljoen euro uit. Ook faciliteren we een nieuw online platform, waar met ingang van maart filmpjes en ander materiaal met vakinhoudelijke uitleg van examenstof van goede docenten gratis beschikbaar is voor alle leerlingen.

Daarnaast verkennen we ook manieren om leerlingen nadat ze geslaagd zijn te ondersteunen. Bijvoorbeeld door uit te werken hoe een warme overdracht tussen het vo en het vervolgonderwijs het beste vorm kan worden gegeven, in het bijzonder voor die leerlingen die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om één vak weg te strepen bij de uitslag. We doen dit in afstemming met de sectorraden en laten de ideeën en plannen hiervoor meelopen in de activiteiten onder het nationaal programma onderwijs na corona.

Voor de groep leerlingen die dit jaar zakt, bestaan er verschillende routes. Leerlingen kunnen als zij dat willen in het voortgezet onderwijs blijven en hun examens opnieuw afleggen. Daarnaast kunnen leerlingen er ook voor kiezen om naar het vavo te gaan, waar zij specifiek kunnen focussen op het halen van de vakken die zij nog nodig hebben om het diploma te behalen. Indien een leerling niet meer leerplichtig is, kan hij of zij ook kiezen om volgend jaar via het staatsexamen de ontbrekende vakken te behalen.

¹ Kernvakken verschillen per schoolsoort. Voor het vmbo is Nederlands een kernvak, voor het havo en vwo zijn Nederlands en Engels en voor zover van toepassing wiskunde (A, B of C) kernvakken.

Zoals ik in de brief van december heb aangegeven, vraagt de uitvoering van dit besluit een extra inspanning van scholen. Scholen en het personeel zullen dan ook gecompenseerd worden, vanwege de extra werkzaamheden die ontstaan door de uitbreiding van het examenrooster en de extra herkansing voor leerlingen. Ook bezie ik op welke wijze docenten, onderwijsondersteunend personeel, directeuren en andere betrokkenen binnen de school in regio noord die in hun eerste vakantieweek doorwerken zo goed mogelijk kunnen worden gecompenseerd. De gesprekken over de nadere uitwerking van een compensatieregeling start ik volgende week. Hier betrek ik de geëigende partijen bij. Uw Kamer kan spoedig een incidentele suppletoire begroting verwachten waarmee middelen voor uitvoeringskosten van de examenketen, en compensatie voor scholen en docenten in de OCW-begroting worden verwerkt. Budgettaire verwerking van de extra ondersteuning voor examenleerlingen loopt mee met het nationaal programma onderwijs na corona.

Staatsexamen

Conform de motie van de leden Van Meenen en Van Raan² heb ik met de belanghebbenden van het voortgezet speciaal onderwijs en andere betrokken overleg gevoerd over de maatregelen voor het staatsexamen. Kandidaten die dit jaar opgaan voor hun diploma kunnen zowel het centraal als het college-examen van twee vakken herkansen en de afnames van de centrale examens spreiden over twee tijdvakken. Daarnaast mogen zij dit jaar net als leerlingen in het regulier onderwijs het resultaat van één vak wegstrepen als zij hierdoor alsnog kunnen slagen. De genoemde aanvullende middelen kunnen ook door het vso worden ingezet om leerlingen extra te ondersteunen de komende maanden in de voorbereiding op hun examens. Zoals in december aangekondigd, zijn er daarnaast nog een aantal aanvullende maatregelen getroffen voor het staatsexamen. Dit betreft onder meer de mogelijkheid om de eigen docent of vertrouwenspersoon mee te nemen naar de afname van het mondeling college-examen. Ik vertrouw er op dat deze mogelijkheid bijdraagt aan het creëren van een positieve sfeer tijdens het examen; een moment dat voor sommige kandidaten als erg spannend kan worden ervaren. Om er voor te zorgen dat alle kandidaten die hier baat bij zouden kunnen hebben er ook gebruik van kunnen maken, bezie ik in overleg met het College voor Toetsen en Examens (hierna: CvTE) hoe de voorlichting hierover kan worden verbeterd.

Naast kandidaten die in 2021 opgaan voor een diploma zijn er ook kandidaten die dit jaar opgaan voor één of meerdere certificaten. Voor deze kandidaten is het niet mogelijk om deel te nemen aan bovenstaande herkansingsregeling. Het bieden van een herkansingsmogelijkheid aan deze groep kandidaten raakt aan een breder vraagstuk ten aanzien van de oplopende druk op de organisatie van het staatsexamen en de uitvoeringsgrenzen die daarmee gepaard gaan. Ik heb uw Kamer vandaag tevens een brief gestuurd over het staatsexamen vo, waarin ik onder meer inga op dit vraagstuk. Ook besteed ik in deze brief aandacht aan een passende wijze van examinering van vso-leerlingen en deel ik middels deze brief de staatsexamenresultaten 2020 met uw Kamer.

Verkennde opties voor herijking

Nadat bleek dat de maatregelen zoals genomen in de brief van december niet meer afdoende waren, heb ik diverse alternatieven onderzocht. Dit waren onder andere mogelijkheden om meer of langere tijdvakken te

² Kamerstuk 35 570 VIII, nr. 179

organiseren en meer herkansingen te bieden. Deze opties stuiten echter op fundamentele problemen in de uitvoering, zowel voor scholen, als in de examenketen. Over de grenzen van de uitvoerbaarheid voor de examenketen heb ik een brief van het CvTE ontvangen, die is bijgevoegd bij deze Kamerbrief³.

Eén van de besproken herijkingsopties is een langere doorloop van tijdvakken in en na de zomervakantie waardoor de voorbereidingstijd voor het examen wordt uitgebreid. Dit is lastig uitvoerbaar voor scholen vanwege de beschikbaarheid van docenten. Meerdere partijen, waaronder het LAKS en de studentenbonden gaven aan dat dit voor aankomende studenten ook niet wenselijk is. Studenten moeten zich kunnen focussen op hun nieuwe opleiding zonder bezig te hoeven zijn met het afronden van hun vo-diploma. Om diezelfde reden zijn ook opties afgefallen die voor een doorloop van examinering in het nieuwe studiejaar zouden zorgen. We hebben ook de gelijkheid tussen verschillende groepen eindexamenkandidaten steeds voor ogen gehouden. Het bieden van bijvoorbeeld een derde herkansing, zoals ook is benoemd in de motie van de leden Van der Molen en Van Meenen⁴ is afgefallen omdat eenzelfde mogelijkheid niet zou kunnen worden geboden aan kandidaten van het staatsexamen, gelet op de beperkte capaciteit van die voorziening. Een andere veelgehoorde variant, waarbij leerlingen alleen centraal examen zouden afleggen in de kernvakken, is afgefallen omdat hiermee een onnodige afbreuk zou worden gedaan aan de waarde van het diploma, en leerlingen de mogelijkheid op het behalen van een volwaardig diploma zou worden ontnomen. De vertegenwoordigers van het vervolgonderwijs hebben aangegeven dat het voor hen ook essentieel is dat leerlingen dit jaar het volledige eindexamen afronden, en het niet te beperken tot kernvakken. Met de juiste ondersteuning en inspanning is ons beeld dat leerlingen in staat zijn om zich goed voor te bereiden op het eindexamen.

Tot slot

Met deze brief geef ik de gevraagde duidelijkheid over het eindexamen 2021. Daarmee komt rust in een vraagstuk waar, begrijpelijkerwijs, de afgelopen maanden heel veel discussie over is geweest. Iedereen wil het beste voor deze leerlingen, zo ook ik. Dat heeft voor mij steeds voorop gestaan in de gehele besluitvorming. Ik realiseer me dat de meningen over of dit besluit dat doel dient uiteen zullen lopen, maar met het oog gericht op de verdere leerloopbaan van deze groep denk ik dat zij het meest gebaat zijn bij een volwaardig diploma. Ik ben me er echter ook goed van bewust dat dit besluit een mentale weerslag op leerlingen kan hebben en dat het veel van ze kan vragen. Ik heb dan ook echt veel bewondering voor de manier waarop leerlingen, docenten en anderen omgaan met de huidige omstandigheden en voor de wijze waarop zij zich inzetten om tot een goede afronding van het eindexamen te komen. Ik wens hen, en alle leerlingen in het bijzonder, hier veel succes bij de komende periode.

De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,
A. Slob

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

⁴ Kamerstuk 35 570 VIII, nr. 172